

Katarzyna Dębczyńska

Akademia Wymiaru Sprawiedliwości

<https://orcid.org/0009-0005-9449-6602>

katarzyna.debczynska@aws.edu.pl

Rola praktyk studenckich w jednostkach penitencjarnych w przygotowaniu zawodowym funkcjonariuszy Służby Więziennej

The Role of Student Internships in Penitentiary Institutions in the Professional Preparation of Prison Service Officers

Streszczenie

Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie tematyki dotyczącej jednej z form przygotowania do wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej jakim są praktyki studenckie. Publikacja przedstawia wyniki badań przeprowadzonych wśród studentów kierunku Penitencjarystyka Akademii Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie za pomocą kwestionariusza własnego autorstwa. Projekt badawczy skupił się na weryfikacji praktyk pod kątem ich użyteczności. Wnioski wynikające z analizy badań wskazują na ich nieocenioną przydatność oraz źródło zdobycia cennego doświadczenia zawodowego.

Słowa kluczowe: praktyka studencka, kształcenie funkcjonariuszy, doświadczenie zawodowe, jednostka penitencjarna, Służba Więzienna

Abstract

This article aims to present the subject of one of the forms of preparation for the occupation of Prison Service officers that are student internships. The publication presents the results of a study conducted among students of Penitentiary Studies of the University of Justice in Warsaw using a self-designed questionnaire. The research project focused on verifying student internships in terms of their usefulness. Conclusions

from the analysis of the research indicate their invaluable worthiness and a source of gaining fruitful professional experience.

Keywords: student internship, officer training, professional experience, penitentiary unit, Prison Service

Wprowadzenie

Kształcenie na płaszczyźnie akademickiej wiąże się głównie ze zdobywaniem wiedzy teoretycznej. Powstaje zatem potrzeba, aby wzbogacać zajęcia o charakterze teoretycznym o takie metody, które umożliwią studentom zdobywanie umiejętności i kompetencji praktycznych, nabywanych poprzez działanie. Ma to ogromne znaczenie, szczególnie w przypadku kierunków kształcenia, opartych na solidnym przygotowaniu osób, pragnących kształcić się na wybranym kierunku studiów do wykonywania danej profesji. Odpowiedzią na taką potrzebę są praktyki studenckie. Organizowane w miejscach pracy, umożliwiają zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania wybranego zawodu. W projekcie badawczym, przeprowadzonym w grudniu 2023 roku, za pomocą narzędzia jakim jest kwestionariusz, uczestniczyli studenci kierunku Penitencjarystyka, zatem przyszli funkcjonariusze Służby Więziennej. Ze zgromadzonych w czasie badania danych wynika, że praktyki umożliwiają im zapoznanie się z różnymi aspektami służby, do pełnienia której rzetelnie się przygotowują, z organizacją pracy jej poszczególnych działów i jednostek organizacyjnych. Przebiegający w ten sposób proces edukacyjny przyczynia się, co niezmiernie ważne, do bardziej świadomego sprecyzowania preferencji zawodowych studentów, a co za tym idzie wpływa w sposób znaczący również i na ich rozwój personalny.

Główne założenia procesu badania naukowego

Celem przeprowadzonego badania było przeprowadzenie analizy przydatności jednej z form szkoleń dla studentów kierunku Penitencjarystyka, jaką są praktyki studenckie przygotowujące do zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej. Pytanie, które ukazało problem główny, miało następujące brzmienie: W jakim zakresie studenci są przygotowywani na praktykach do wykonywania wybranej przez siebie profesji?

W badaniu posłużono się również następującymi pytaniami szczegółowymi: Na jaką ocenę studentów zasługują praktyki pod kątem przygotowania do wykonywania zawodu funkcjonariusza więziennego? W jakim zakresie praktyki spełniły oczekiwania studentów? W jakim zakresie praktyki pozwoliły na zapoznanie z realiami panującymi w jednostkach Służby Więziennej i czy wzmocniły przekonanie o podjęciu właściwej ścieżki zawodowej? Jakie umiejętności praktyczne poprzez udział w praktykach udało się studentom rozwinąć i które z nich będą przez nich stosowane w przyszłej pracy?

W badaniu naukowym posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, prowadzonego techniką ankiety, dla której narzędziem był specjalnie przygotowany kwestionariusz. Wśród osób badanych byli zarówno mężczyźni jak i kobiety. O wypełnienie ankiety poproszono łącznie 100 osób, które były zróżnicowane nie tylko pod względem płci, ale również pod kątem roku studiów. Badanie zrealizowane zostało we współpracy ze studentami, którzy w czasie zbierania potrzebnych danych studiowali na drugim, trzecim, czwartym oraz piątym roku.

Tabela 1. Płeć badanych osób

	Mężczyźni	Kobiety	Razem
Studenci	60	40	100

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2. Rok studiów badanych osób

	II rok		III rok		IV rok		V rok		
Płeć	K	M	K	M	K	M	K	M	Razem
Studenci	8	17	13	12	8	17	11	14	100

Źródło: Opracowanie własne.

Typologia metod, technik i narzędzi badawczych

Dostępnych jest wiele klasyfikacji metod badawczych pod kątem rozmaitych kryteriów. Badacze, tacy jak Czarkowski i Strzelec wyróżniają tu stopień ogólności, cel, do którego metody są stosowane, określoną strukturę i przedmiot poznania, przy czym za najbardziej naturalny

i jednoznaczny uznają podział ze względu na strukturę poznania naukowego¹. W powyżej wymienionym podziale wymienia się metody badania empirycznego, dla których niezmiennie istotne jest gromadzenie danych doświadczalnych, zarówno w warunkach laboratoryjnych jak naturalnych, a także metody badania teoretycznego umożliwiające weryfikację badanych problemów, zjawisk i sytuacji w sposób teoretyczny. Do przykładów metod empirycznych należą eksperymenty, porównania i pomiary, obserwacje natomiast do teoretycznych idealizacje, formalizacje, konkretyzacje oraz metody aksjomatyczne². Metody empiryczne można podzielić także względem strategii badawczej na ilościowe, badające przedmioty poddające się pomiarowi w poszukiwaniu zależności przyczynowo skutkowych pomiędzy nimi, oraz metody jakościowe, pozwalające na głębszą penetrację badanych zjawisk i poszerzanie otaczającego kontekstu. Strategie ilościowe i jakościowe mogą być traktowane zarówno jako przeciwstawne jak i komplementarne wobec siebie³. Dobrymi przykładami badań jakościowych są badania etnograficzne oraz studia przypadków⁴. Natomiast jako najważniejsze metody badań w pedagogice, w rozdziale poświęconym strategiom ilościowym, Pilch i Bauman wymieniają i omawiają eksperyment pedagogiczny, monografię pedagogiczną, metodę indywidualnych przypadków i metodę sondażu diagnostycznego⁵. Od metod badawczych można odróżnić techniki badawcze, czyli „czynności praktyczne regulowane starannie wypracowanymi dyrektywami, pozwalającymi na uzyskanie optymalnie sprawdzalnych informacji, opinii, faktów”. Technika ma zatem „charakter praktycznego aparatu badawczego”⁶. Warto nadmienić, że w literaturze pedagogicznej nie ma ujednoliconego nazewnictwa, stąd u niektórych autorów mowa o metodach w szerszym lub węższym znaczeniu, albo metodach rozumianych ogólnie i metodach roboczych⁷. Obok metod i technik możemy też mówić o narzędziach badawczych, czyli przedmiotach służących „do realizacji wybranej techniki badań”⁸. Znajdą się tu wszelkie sprzęty techniczne służące do gromadzenia danych

¹ J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza penitencjarysty*, Warszawa 2020, s. 58.

² J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza...*, s. 59.

³ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001, s. 277

⁴ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 294–300.

⁵ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 72–82.

⁶ A. Kamiński, *Metoda, technika, procedura badawcza w pedagogice empirycznej*, [w:] R. Wroczyński, T. Pilch (red.) *Metodologia pedagogiki społecznej*, Wrocław 1974, s. 56.

⁷ A. Kamiński, *Metoda, technika, procedura...*, s. 54.

⁸ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 71.

pochodzących z badań, jak „kwestionariusz wywiadu, magnetofon, arkusz obserwacyjny, a nawet ołówek”⁹.

Pilch i Bauman przedstawiają klasyfikację najczęstszych technik badawczych stosowanych w pedagogice i ich narzędzi, z których szerzej omawiają trzy: (1) obserwację, będącą „czynnością badawczą polegającą na gromadzeniu danych drogą spostrzeżeń”¹⁰. Narzędziami obserwacji są arkusze obserwacyjne i dzienniki obserwacji¹¹. (2) Wywiad, czyli rozmowę między badającymi a badanym (respondentem) według z góry założonych dyspozycji lub w oparciu o narzędzie, jakim jest kwestionariusz wywiadu¹². (3) Ankietę, posługującą się kwestionariuszem ankiety jako narzędziem¹³.

Oprócz powyższych wymieniają również takie techniki jak badanie dokumentów, analiza treści i techniki projekcyjne¹⁴. Podobną klasyfikację technik badawczych znajdziemy u Czarkowskiego i Strzelca, którzy szczegółowo omawiają obserwację, wywiad i ankietę pod kątem zastosowania ich w penitencjarystyce, uwzględniając specyfikę środowiska, które bada ta dyscyplina¹⁵.

Wybór właściwej metody

Przy wyborze najodpowiedniejszej metody dla realizacji celu badawczego autor kierował się założonym celem badań, skonkretyzowanym w pytaniach badawczych, a także planowaną grupą badanych. Dlatego też wybrał metodę sondażową i technikę ankiety, co wiązało się z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety jako narzędzia badawczego. Metoda sondażowa, w ujęciu Pilcha i Bauman, umożliwia gromadzenie wiedzy o cechach strukturalnych i funkcjonalnych zjawisk społecznych i ich dynamice, o opiniach i poglądach występujących w zbiorowościach ludzkich, oraz o towarzyszących im tendencjach i nasileniu. Obejmuje przy tym wszystkie zjawiska, które, niezlokalizowane instytucjonalnie, mają znaczenie wychowawcze. Badania sondażowe prowadzi się zwykle na próbie

⁹ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 72.

¹⁰ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 86.

¹¹ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 87–91.

¹² T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 91–92.

¹³ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 96.

¹⁴ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 98–102.

¹⁵ J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza...*, s. 69–99

reprezentacyjnej specjalnie dobranej spośród populacji generalnej, co jest o tyle istotne, że rzetelność doboru próby decyduje, czy wynik badania może być rozciągnięty na całą populację generalną¹⁶. Populacją generalną w badaniu, o którym mowa w niniejszym artykule, będzie ogół studentów kierunku Penitencjarystyka w kraju.

Ankieta postrzegana jest często jako szczególny przypadek wywiadu. To technika gromadzenia informacji polegająca na wypełnianiu najczęściej samodzielnie przez badanego specjalnych kwestionariuszy na ogół o wysokim stopniu standaryzacji w obecności lub częściej bez obecności ankietera¹⁷. Czasami wprowadza się rozróżnienie między ankietą a kwestionariuszem jako odrębnymi technikami badań. Wówczas w badaniach ankietowych to badacz (ankieter) zadaje pytania osobom badanym (respondentom) i wypełnia kwestionariusz ankiety. Natomiast w przypadku badań kwestionariuszowych respondenci sami odczytują pytania wybierają odpowiedzi¹⁸. W ujęciu Czarkowskiego i Strzelca ankieta jest techniką gromadzenia danych empirycznych, ilościowych i jakościowych, w formie pisemnej za pośrednictwem narzędzia, jakim jest kwestionariusz ankietowy. Trafia on do rąk respondenta, który następnie odpowiada na pytania kwestionariusza na piśmie lub przy pomocy urządzeń elektronicznych¹⁹. Ankiety pozwalają na zebranie względnie dużej ilości informacji o zjawiskach zachodzących w społeczeństwie wobec zwykle niewielkiego nakładu sił i środków, co plasuje ją wśród najbardziej popularnych metod badań społecznych. Sprzyja temu łatwość dotarcia do dużej liczebnie grupy badanych i prostota formy. Jednocześnie korzystanie z ankiety wymaga od badacza dokonania właściwej i uprawnionej analizy ilościowej zebranych danych oraz prezentacji wyników w sposób rzetelny, co oznacza korzystanie z metod statystycznych oraz narzędzi analizy jakościowej²⁰.

Ci sami autorzy podają cztery podstawowe kryteria klasyfikacji danych ankietowych. (1) Dostępność informacji o respondencie dzieli ankiety na jawne (imienne), wskazujące na respondenta lub umożliwiające rozpoznanie go, i anonimowe, które nie zawierają żadnych pytań umożliwiających identyfikację. (2) Częstotliwość przeprowadzania pozwala

¹⁶ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 80.

¹⁷ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 96.

¹⁸ Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 1999, s. 268–269.

¹⁹ J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza...*, s. 89.

²⁰ J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza...*, s. 89–90.

wyróżnić ankiety jednorazowe, realizowane tylko raz na potrzeby danego opracowania oraz ankiety okresowe, powtarzane wielokrotnie w porównywalnych odstępach czasu. (3) Ze względu na sposób przekazywania kwestionariusza, ankiety dzieli się na pocztowe, prasowe, dołączone (do kupowanych towarów), rozdawane, telefoniczne, audytoryjne (gdy respondenci zebrani są w jednym miejscu), ogólnodostępne i internetowe. (4) Stopień uczestnictwa ankietera, który pozwala podzielić ankiety na nadzorowane (audytoryjne), pozwalające badaczowi lub ankieterowi na udzielanie wyjaśnień oraz nienadzorowane, gdzie nie ma możliwości konsultacji²¹.

Z tej perspektywy zastosowana w badaniu dotyczącym praktyk ankieta może być określona jako anonimowa, jednorazowa, rozdawana i audytoryjna, a także nadzorowana, tj. respondenci wiedzieli, do kogo mogą zwrócić się z pytaniami. Większość pytań zastosowanych w kwestionariuszu ankiety to pytania zamknięte i półotwarte. Występują też pytania korzystające z cztero- lub pięciostopniowej skali przypominającej skalę Likerta.

Zdaniem Podgórskiego kwestionariusz ankiety składa się z następujących części: instrukcji wprowadzającej, wyjaśniającej cel badań, metryczki oraz części zasadniczej, złożonej z listy pytań kierowanych do respondentów²², zaś pytania ankiety są zawsze konkretne, ściśle i jednoprotokolowe²³. Wspomniane wyżej narzędzie badawcze tworzy się z odpowiednio skonstruowanych pytań odzwierciedlających założenia badawcze. Rodzaj pytań zatem jest uzależniony od typu spodziewanych odpowiedzi oraz ich szczegółowości.

Wyniki badań

W przypadku ewaluacji szkolenia praktycznego, zdaniem zdecydowanej większości studentów, udział w praktykach umożliwił przygotowanie do wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej. Ogólna ocena wspomnianej formy szkolenia okazała się być oceną pozytywną.

²¹ J.J. Czarkowski, M. Strzelec, *Praca badawcza...*, s. 90–93.

²² Podgórski R. A., *Metodologia badań socjologicznych: Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz – Olsztyn 2007, s. 199.

²³ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań pedagogicznych...*, s. 96.

Z danych wynika, iż był to niezwykle owocny czas, bogaty w doświadczenia i niezmiernie przydatny w ramach rozwoju zawodowego.

Tabela 3. Ocena praktyk pod kątem ich przydatności

Odpowiedzi:	II rok		III rok		IV rok		V rok	
	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)
tak	14	56	20	80	20	80	20	80
trudno powiedzieć	10	40	4	16	4	16	5	20
nie	1	4	1	4	1	4	0	0

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejny problem badawczy przyczynił się do uzyskania od studentów informacji na temat słuszności wybranej przez nich drogi zawodowej. Bodźcem do wyrażenia refleksji niewątpliwie stały się miejsca, w których realizowali oni praktyki. Studenci oceniali także jednostki penitencjarne, w których przyszły im na myśl pomysły związane z docelowym działem czy jednostką organizacyjną. Młodzi ludzie mieli możliwość wypowiedzenia się na temat wyzwań, trudności czy nieoczekiwanych zdarzeń, których doświadczyli, a które pozwoliły tym samym na przybliżenie realiów pracy w zakładach karnych i aresztach śledczych. Dodatkowo, studenci mieli sposobność wyrażenia swojego zdania w sprawie ich osobistego bezpieczeństwa w miejscu praktyk.

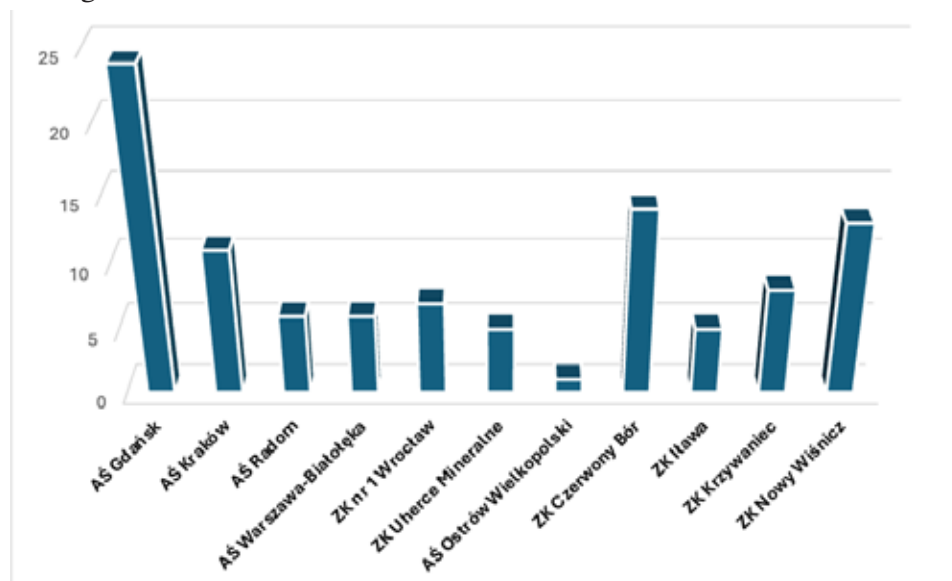
Wykres 1. Subiektywne przekonania studentów względem wyboru zawodu

Źródło: Opracowanie własne.

Powyższy wykres przedstawia odpowiedzi studentów na temat wpływu praktyk na ich postrzeganie wyboru ścieżki zawodowej, z czym praca ta będzie się wiązać oraz jakimi wartościami będą się kierować wykonując zawód funkcjonariusza więziennego. Zdecydowana większość badanych osób stwierdziła, że wzięcie udziału w praktykach wzbudziło ich gotowość, aby stawiać twarzą w twarz z trudnymi wyzwaniami. Każdego dnia można mieć do czynienia ze skomplikowanymi problemami, sytuacjami, wymagającymi szybkich i zdecydowanych reakcji. Zatem wewnętrzna odwaga, aby im sprostać będzie stanowić przydatną cechę osobowości u młodego człowieka, który dopiero kształtuje się w środowisku zawodowym. Kolejną liczną grupą stanowią ankietowani, którzy uważają, że w przyszłości będą podjętymi przez siebie decyzjami wpływać na losy wielu osób. Ponadto wśród badanych znalazły się osoby, dla których praca funkcjonariusza więziennego to zawód marzeń. To studenci, pewni swojego wyboru ścieżki zawodowej, czujący w głębi serca słuszność podjętej decyzji związanej z wybranym wykształceniem. Jednocześnie pozostali ankietowani zdecydowali się zaznaczyć odpowiedź mówiącą o pragnieniu wykorzystywania swoich umiejętności w celu służenia innym ludziom. Znikoma ilość badanych wyraziła opinię, iż to nie jest profesja, której wykonywanie spełnia w pełni ich oczekiwania.

Wykres 2. Ocena miejsc praktyk pod kątem możliwości rozwoju zawodowego

Źródło: Opracowanie własne.

Badanie wyraźnie pokazało, która jednostka penitencjarna została przez osoby ankietowane najwyżej oceniona jako miejsce przeznaczone na realizację praktyk. Na liście miejsc znalazło się jedenaście lokalizacji z całej Polski. Największą sympatię wśród studentów zdobył Areszt Śledczy w Gdańsku otrzymując największą ilość głosów. Wymienione miejsce w znaczącym stopniu miało wpływ na rozwój zawodowy przyszłych funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Areszt Śledczy w Gdańsku to jednostka podległa OISW w Bydgoszczy, położona w Gdańsku przy ul. Kurkowej. Posiada 1705 miejsc zakwaterowania dla osób pozbawionych wolności, z czego 79 to miejsca szpitalne, a 620 należy do Oddziału Zewnętrznego w Gdańsku – Przeróbce. Jednostka posiada trzy odrębne oddziały penitencjarne, w tym oddany w 2002 r. nowoczesny pawilon dla szczególnie niebezpiecznych osadzonych, a także oddział zamknięty dla skazanych, którzy pierwszy raz odbywają karę pozbawienia wolności. Na terenie jednostki znajduje się też szpital, złożony z 2 oddziałów, leczenia gruźlicy i wieloprofilowego zachowawczego. Działa tu też Polska Grupa SW zajmująca się m.in. produkcją stolarki okiennej. Kompleks sądowo więzienny w kwadracie ulic

Nowe Ogrody, Strzelecka, Kurkowa i 3 Maja, zaprojektowany w latach 1854–1855 i wybudowany ok. 1858 r., przebudowano i rozbudowano w latach 1900–1910. Przez krótki czas w 1917 r. przebywali tu Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski, późniejszy generał. W czasie II wojny światowej przez bramy więzienia przeszło ponad 29 tys. osób, z których ponad 500 padło ofiarą straceń, śledztw i złych warunków bytowych. W latach 1945–989 w Pawilonie VI, podległym UB, później SB, przetrzymywano więźniów politycznych, zaś w czasie stanu wojennego w więzieniu przebywali pozbawieni wolności członkowie NSZZ „Solidarność”²⁴.

Ostatni problem szczegółowy dotyczył kwestii doskonalenia czy kształtowania w czasie praktyk określonych umiejętności i kompetencji, które mogłyby przydać się studentom w późniejszej pracy.

Tabela 4. Ocena poszczególnych działów pod kątem ilości zdobytej wiedzy

Odpowiedzi:	II rok		III rok		IV rok		V rok	
	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)
ochrony	21	84	20	80	23	92	23	92
penitencjarny	3	12	5	20	2	8	0	0
kadr	0	0	0	0	0	0	0	0
terapeutyczny	0	0	0	0	0	0	0	0
kwatermistrzowski	0	0	0	0	0	0	1	4
ewidencji	0	0	0	0	0	0	1	4
Inny (finansowy)	1	4	0	0	0	0	0	0

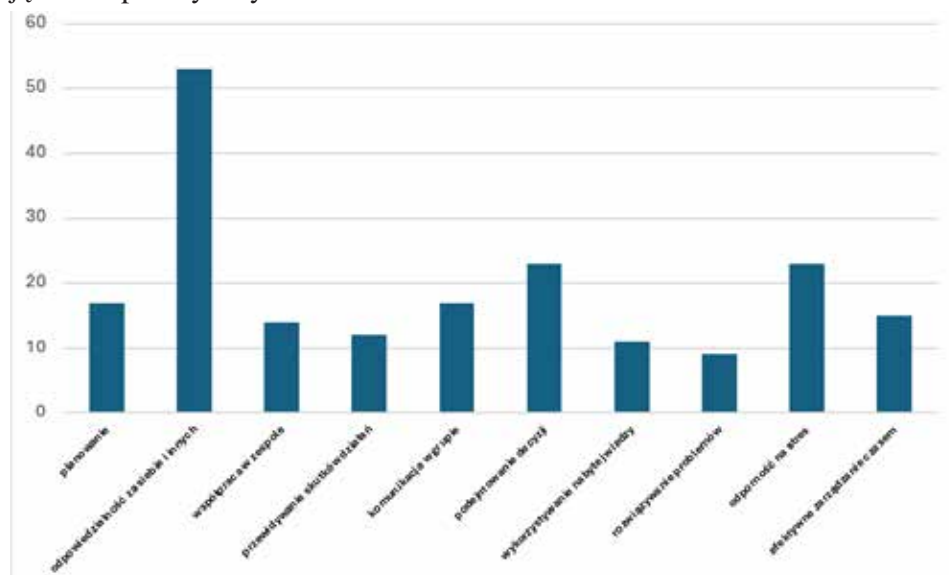
Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość badanych osób (aż na poziomie 87%) wybrała dział ochrony jako miejsce, w którym zdobyła najwięcej wiedzy praktycznej w czasie odbywania praktyki. Jednocześnie 10% respondentów stwierdziło, że szczególnie dużo nauczyli się w dziale penitencjarnym, zdobywając najwięcej przydatnych umiejętności. Ponadto równo po 1% ankietowanych wybrało dział kwatermistrzowski, ewidencji lub finansowy, aby podkreślić miejsce zdobycia większych kompetencji. Żadna z osób badanych nie zakreśliła innych miejsc, takich jak dział kadr czy dział terapeutyczny.

²⁴ *Areszt Śledczy w Gdańsku – Opis jednostki*, „Służba Więzienna”, <https://www.sw.gov.pl/strona/opis-areszt-sledczy-w-gdansk> [dostęp: 13.09.2024].

Dział ochrony jest niezwykle wymagającym miejscem w jednostce penitencjarnej. To tutaj realizowane są każdego dnia zadania związane z zapewnieniem właściwego toku wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania. Studenci w czasie odbywania praktyk mieli na co dzień kontakt z funkcjonariuszami realizującymi czynności wynikające z przepisów, między innymi mogli oni czerpać wiedzę w zakresie dokonywania kontroli osób, które starały się o wstęp lub opuszczenie jednostki penitencjarnej, kontroli pojazdów, pomieszczeń, cel, odzieży, paczek, korespondencji, a także obserwować w jaki sposób zapewnia się bezpieczeństwo w oddziałach mieszkalnych. Zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez większość studentów to właśnie wyżej wymienione czynności wpłynęły na poszerzenie ich wiedzy praktycznej.

Wykres 3. Ocena przydatności praktyk pod kątem kształtowania umiejętności praktycznych

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z przeprowadzonym badaniem, praktyka przyczyniła się do wzmocnienia umiejętności planowania w przypadku 17% osób, poczucie odpowiedzialności za siebie oraz inne osoby zostało ugruntowane u 53%, a udoskonalona umiejętność pracy w grupie podkreślona przez 14%. Jednocześnie u 12% ankietowanych wzmocniona została zdolność przewidywania skutków działania. Ponadto wg 17% osób istotna zmiana

nastąpiła w przypadku kompetencji komunikacji w grupie, a 23% zwróciło szczególną uwagę na umiejętność sprawnego podejmowania decyzji. Kolejnym ważnym aspektem, tym razem dla 11% studentów, było wykorzystywanie nabytej wiedzy, z kolei radzenie sobie z problemami zostało wzmocnione u 9% badanych osób. U znacznej liczby ankietowanych, tj. 23%, podwyższona została zdolność odpowiedniego reagowania w sytuacjach stresogennych, natomiast u 15% badanych osób podkreślona została umiejętność efektywnego gospodarowania czasem. Każda z wymienionych w badaniu kompetencji została w mniejszym bądź większym stopniu udoskonalona przez studentów, co więcej młodzi ludzie mieli wiele sposobności, aby w czasie realizacji praktyki móc pewne cechy własnej osobowości oraz sprawności zawodowych kształtować i rozwijać.

Podsumowanie

Praktyki studenckie to jeden z istotnych etapów w procesie kształcenia kandydatów na funkcjonariuszy Służby Więziennej w służbie kandydackiej. W czasie trwania szkolenia praktycznego studenci uzupełniają, a przede wszystkim pogłębiają i ugruntowują wiadomości uzyskane w czasie studiów. Zdecydowana większość studentów oceniła pozytywnie praktyki studenckie pod kątem generalnego przygotowania do wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej. Forma praktycznego szkolenia ułatwiła studentom zapoznanie się z charakterem pracy wybranej przez nich profesji. Z każdym rokiem studiów rosła też liczba studentów wypowiadających się również za potrzebą implementacji konkretnych modyfikacji do obecnie obowiązującej organizacji praktyk w ramach kierunku Penitencjarystyka w Akademii Wymiaru Sprawiedliwości. Jednym z postulatów była optymalizacja wykorzystania potencjału ukrytego w szkoleniu praktycznym. Analiza wypowiedzi studentów wykazała, iż niezwykle ważne jest wsparcie ze strony Uczelni w przypadku pomocy w wyborze działu, w którym osoba chciałaby się realizować. Ponadto, zdaniem studentów, ciekawym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie na każdym roku studiów innego programu praktyk, posiadającego konkretne cele do osiągnięcia.

Często podkreślano chęć rozwoju zawodowego w różnych działach, a przede wszystkim zdobywania doświadczenia w jednostkach docelowych jako miejscach wykonywania przyszłej pracy po zakończeniu studiów.

Szczególnie w przypadku studentów, którzy są świadomi już w czasie studiowania na jakim stanowisku i w jakim dziale pragną perspektywicznie służyć zawodowo, miałyoby to ogromnie znaczenie. Zdaniem większości studentów uczestnictwo w praktykach spełniło ich oczekiwania. Wszystkie badane grupy są zgodne, iż dzięki szkoleniu praktycznemu w jednostkach penitencjarnych pojawiła się u nich myśl o przyszłościowym dziale pracy. Wypowiedzi studentów wskazywały także na chęć samodzielnego decydowania o wyborze miejsca praktyk. Dzięki uczestnictwu w praktykach studenci mieli niejednokrotnie okazję skonfrontować własne reakcje, pojawiły się przemyślenia na temat słuszności wyboru drogi zawodowej. Napotykali wiele wyzwań, z którymi musieli sobie poradzić. Przykładem trudności, o której wcześniej wspomniano, było zapoznanie się z zasadami funkcjonowania konkretnej jednostki penitencjarnej i realiami codziennej pracy funkcjonariusza Służby Więziennej. Po zrealizowanych praktykach studenci każdego roku studiów podkreślali, że są bardziej świadomi wyzwań, którym w przyszłej pracy będą musieli bezpośrednio bądź pośrednio stawić czoła.

Przedstawiona tematyka związana z jednym z istotnych etapów szkolenia funkcjonariuszy Służby Więziennej jakim są praktyki studenckie jest niewątpliwie ważna z perspektywy formowania umiejętności praktycznych u przyszłych przedstawicieli jakże odpowiedzialnej profesji. W szerszej perspektywie to w jaki sposób młodzi ludzie będą kształtowani w czasie nauki zawodu wpłynie na profesjonalne funkcjonowanie formacji mundurowej. Im owocniej wykorzystają swój czas w trakcie realizacji praktyk tym staną się skuteczniejszymi w działaniu pracownikami na początkowym etapie życia zawodowego. Służba Więzienna to formacja wielozadaniowa, w której szeregach są osoby dbające o swój rozwój osobisty i zawodowy. To formacja, która na pierwszym miejscu troszczy się przede wszystkim o bezpieczeństwo nie tylko obywateli, ale również jednostek penitencjarnych, w których na co dzień funkcjonariusze wykonują swoje zadania. Zapewnienie ochrony przez funkcjonariuszy Służby Więziennej jest czynnikiem nadrzędnym i dlatego tak duży nacisk kładziony jest na to, aby na każdym etapie drogi zawodowej (w tym również w ramach praktyk studenckich) mieli sposobność doskonalenia umiejętności, poszerzania wiedzy i zdobywania cennego doświadczenia. Warto dodać, że Służba Więzienna jako formacja mundurowa zajmuje wysoką pozycję w kategorii poziomu wykształcenia kadry i posiadanych przez nią umiejętności.

Bibliografia

- Areszt Śledczy w Gdańsku – Opis jednostki*, „Służba Więzienna”, <https://www.sw.gov.pl/strona/opis-areszt-sledczy-w-gdansk> [dostęp: 13.09.2024].
- Czarkowski J. J., Strzelec M., *Praca badawcza penitencjarysty*, Warszawa 2020
- Kamiński A., *Metoda, technika, procedura badawcza w pedagogice empirycznej*, [w:] R. Wroczyński, T. Pilch (red.), *Metodologia pedagogiki społecznej*, Wrocław 1974
- Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 1999
- Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001.
- Podgórski R. A., *Metodologia badań socjologicznych: Kompendium wiedzy metodologicznej dla studentów*, Bydgoszcz – Olsztyn 2007.

